

Datum
2020-05-14Dnr
75/2020
Er referens
S2020704306/SFSocialdepartementet
103 33 Stockholm

Sammanfattning

IFAU tillstyrker förslaget att barnfamiljer med bostadsbidrag får ett tillfälligt tilläggsbidrag på 25 procent av det ordinarie bidraget juli-december i år.

Bättre att höja bostadsbidraget än barnbidraget

Detta förslag har ett tydligt fördelningspolitiskt motiv. Syftet är att stärka ekonomiskt utsatta barnfamiljer. I jämförelse med att höja barnbidraget, som ges till alla barnfamiljer, är en höjning av bostadsbidraget ett mer träffsäkert verktyg, eftersom det är riktat specifikt mot resurssvaga hushåll. En ofrånkomlig nackdel med behovsprövade bidrag är att de ger svagare drivkrafter till arbete i låginkomsttagarhushåll. Såväl Bastani m.fl. (2020) som Enström Öst (2013) har funnit negativa effekter av svenska bostadsbidrag på arbetsutbud.

Den ”lämpliga nivån” på bostadsbidrag vid olika inkomstnivåer är inte enbart en empirisk fråga, utan beror också på omfördelningspolitiska ambitioner, som ytterst handlar om politiska avvägningar. Ur ett historiskt perspektiv uppbär idag få svenska barnfamiljer bostadsbidrag. Efter 1990-talskrisen, 1995, tog 428 000 hushåll med barn emot bostadsbidrag. Förra året, 2019, var motsvarande siffra 143 000.¹ Denna nergång är dramatisk, särskilt om man tar hänsyn till befolkningstillväxt.

Troligen små arbetsutbudseffekter

Vår bedömning är att de direkta arbetsutbudseffekterna av den föreslagna reformen antagligen är små bland dem som idag mottar bostadsbidrag. Det är oklart exakt vilken betydelse det tillfälliga tilläggsbidraget får för de s.k. marginaleffekterna, eftersom det tillfälliga bidraget helt och hållet beror på det

¹ För 2019 har vi lagt samman ”hushåll med barn” och ”enbart växelvist boendestöd”. Statistiken återfinns på <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/a2206f62-7547-4242-9189-26bb21734568/bob-antal-hushall-efter-hushall-med-barn-och-utan.xls?MOD=AJPERES>.

Datum

2020-05-14

preliminära bostadsbidraget, som i sin tur är en funktion av på förhand uppskattade (och inte verkliga) inkomster.

Inflödet till bostadsbidrag

En fråga som det emellertid finns anledning att analysera djupare är reformens effekter på *inflödet* till bostadsbidrag. Möjligen kommer den nuvarande ekonomiska krisen, eftersom den är så dramatisk, leda till fler ansökningar om bidrag, även utan det föreslagna tilläggsbidraget. På marginalen kan vi förvänta oss att tilläggsbidraget, som maximalt ger ytterligare 1325 kronor i månaden, leder till ännu fler ansökningar. Vi vill göra tre reflektioner angående en eventuell effekt på inflödet.

För det första, om den statsfinansiella kostnaden är beräknad utifrån befintlig nivå på bidragsmottagande (s.23), är det troligt att den underskattas. 560 miljoner bör i så fall förstås som en nedre gräns för de faktiska utgifterna. För det andra, även om tilläggsbidraget är tillfälligt, behöver inte det nya bidragstagandet vara det. Det är känt från forskningslitteraturen att det finns olika typer av hinder för att ansöka om bidrag (t.ex. stigmakostnader eller pappersarbete att ansöka). Av denna anledning är det många behovande som är berättigade till behovsprövade bidrag, men som inte tar del av stödet (Currie, 2004). Men har man en gång ansökt är det självklart lättare att göra det fler gånger. En möjlig effekt av ett *tillfälligt* högt inflöde kan alltså vara ett *långsiktigt* högre antal bidragstagare. Fördelen med detta är att bidraget potentiellt når fler behovande (som tidigare har avstått från att ansöka). Nackdelen är högre statsfinansiella kostnader och minskade drivkrafter till arbete för de nya bidragstagarna.

För det tredje, det är viktigt att fundera över *vilka* som ansöker om bidrag i krisen, och vilka som kan förväntas reagera på införandet av det tillfälliga tilläggsbidraget genom att ansöka. Finns det måhända marginaliserade grupper, som är i behov ekonomiskt stöd, men som inte nås av information? En experimentstudie av Engström m. fl. (2019) har nyligen visat att sannolikheten att ansöka om bostadstillägg för äldre kraftigt påverkas av informationsbrev. Denna typ av mekanismer kan i praktiken vara viktiga för vilka grupper som i slutändan gynnas.

I detta ärende har generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson beslutat. Håkan Selin har varit föredragande.

Maria Hemström Hemmingsson

Håkan Selin

Datum

2020-05-14

Referenser

Bastani, S., Moberg, Y. och Selin, H. (2020) "The Anatomy of the Extensive Margin Labor Supply Response", *Scandinavian Journal of Economics*, under utgivning.

Currie, J. (2004) "The Take Up of Social Benefits" NBER Working Paper No. 10488

Engström, P., Forsell, E., Hagen, J., and Stefánsson, A. (2019). Increasing the take-up of the housing allowance among Swedish pensioners: a field experiment. *International Tax and Public Finance* 26, 1353–1382.

Enström Öst, C. (2013) "Individuella inkomstgränser i bostadsbidragssystemet ledde till ökade förvärvsinkomster" *Ekonomisk Debatt*, 41(3).